

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність теми дослідження: проблема унікальності людської особистості протягом багатьох століть була і залишається важливою темою, перш за все, філософії, психології та педагогіки.

Метою дослідження є дослідження поняття людської особистості, а також визначення впливу суспільства на формування особистості.

Завдання дослідження: а) дослідити поняття людської особистості;

б) визначити вплив суспільства на формування особистості.

Об'єктом дослідження є унікальність людської особистості.

Предметом дослідження є проблема унікальності людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму.

Виклад основного тексту. Проблема унікальної особистості є одною з найскладніших у філософії. Особистість – «виступає як динамічна, відносно стійка цілісна система інтелектуальних, соціально-культурних і моральноволевих якостей людини, які виражені в індивідуальних особливостях її свідомості і діяльності.» - визначає Г.О. Нестеренко [1].

Поняття «особистість» стоїть поряд з такими категоріями, як людина, індивід та індивідуальність. Якщо людина тлумачиться як біопсихосоціальна істота, і це поняття передає універсальну причетність *Homo sapiens* до родової біосоціокультурної організації, то індивід - це одиничний, конкретний, унікальний суб'єкт з індивідуальними рисами (психічні здібності, діяльнісний, розумовий, життєвий потенціал). Особистість у такому разі виступає як індивід, що усвідомлює і реалізує свою індивідуальність соціально. Людина як індивідуальність виявляє себе в продуктивних діях, і вчинки її нас цікавлять в тій мірі, в якій вони отримують органічне предметне втілення. Про особистість можна сказати протилежне: в ній цікаві саме вчинки (трудодіяння досягнення, відкриття, творчі успіхи).

Тобто особистість - окрема людина як індивідуальність, як суб'єкт стосунків та свідомої діяльності по перетворенню соціальної реальності. Це відносно стійка система соціально значущих та індивідуальних рис, що формується в процесі соціалізації і є продуктом індивідуального досвіду та соціальної взаємодії. Це індивід, який завдяки своїм якостям впливає на маси та хід історії. Він знаходиться в центрі суспільної уваги внаслідок соціальної позиції та виконання соціальної та професійної ролі [2].

Всі люди унікальні і неповторні і разом з тим мають загальнолюдські характеристики. Різні природні задатки, свідомість, діяльність, ставлення до життя, світогляд, потреби, мету кожної людини врахувати неможливо. Одна людина висока, інша - низька; одна - кучерява, інша - сива. Одна - темпераментна, інша - флегматична. Всі ці ознаки характерні для кожної людини і не можна ними нехтувати. Разом з тим у багатьох людей є багато соціально-спільного, тобто такого, що має суттєве значення для суспільства.

Але постійний опір системи викликає соціальні конфлікти. Щоб запобігти виникнення проблем, соціальна система повинна мати певні засоби, що надають можливість особистості піднятися до верхів соціальної спільності. Цю роль можуть виконувати вигідні умови здобуття освіти, шлюбу та ін. Але у такій концепції менше звертається увага на внутрішній світ людини.

Теорії, що містять усвідомлення суперечностей індивідуальності і соціуму, дуже поширені в сучасній філософії. В протилежність поняттю індивідуальності появилось поняття масове суспільство, масова культура, людина - маси. Відомі філософи Микола Бердяєв, Хосе Ортега-і-Гассет присвячують свої праці проблемі людини і маси. У них робиться висновок, що в сучасних умовах переважає людина маси, якій притаманні уніфіковані потреби, цінності, ідеали. Суспільство ж втрачає основне джерело розвитку - творчу особистість і тому прогрес суспільства - під загрозою.

Цікаву типізацію особистостей запропонував у 70-х роках психолог Борис Додонов. Взявши за основу типізації головний вид діяльності людини, від якої вона отримує максимальне задоволення, вчений виділив такі типи особистості: альтруїсти (одержують задоволення від допомоги іншим); практичний тип (максимум задоволення від продуктивно-корисної праці); гностичний тип (задоволення в пізнанні, науці, спостереженні).

Усі ми своєрідні соціальні типи осіб, які уособлюють всі характерні ознаки класу, поділяють його історичну долю, живуть і виражають його потреби, страждання, надії. Звичайно, навіть у межах класу особи не досягають повної тотожності, відрізняються за рівнем свідомості, характером та спрямованою діяльністю, її соціально-значущими здобутками чи втратами. Об'єктивна належність особи до того чи іншого типу може бути порушена суб'єктивно.

Високий рівень свідомості чи спрямованість діяльності може зумовити перехід особи з одного соціального типу до іншого. Людина - це не пасивний продукт обставин, а суб'єкт своєї життєдіяльності, народжується й живе в історично сформованому середовищі, за умов історичної необхідності, але людина тому і є людиною, що сама визначає своє ставлення до того, що її оточує: природи, держави, власності, моралі, культури, зрештою, до самої себе. Саме людина приймає остаточне рішення щодо своїх дій та поведінки, яка залежить як від об'єктивних обставин її існування, так і від рівня її свідомості, почуттів та волі. Рішення може бути вірним, невірним або суперечливим.

Висновок. Отже, суть людини в тому, що людина - істота розумна, людина - істота моральна і вільна, яка має самосвідомість.

Поняття особистості визначає уявлення про людину як істоту цілісну, яка об'єднує в собі особисті, соціальні і природні якості.

Поняття індивідуальності і особистості тісно зв'язані між собою.

Особистість та індивідуальність не тільки взаємопов'язані, а і взаємообумовлені: формування якостей особистості тісно зв'язане з індивідуальною самосвідомістю людини, змістом її цінностей, залежить не тільки від становища індивіда у суспільстві, але й від особистого ставлення до свого становища, власної позиції. Це пояснює той факт, що в умовах одного соціального середовища формуються різні типи особистостей.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Сучасна соціальна філософія / В. П. Андрущенко, М. І. Михальченко. – К., 2006.
2. Быстрицкий Е.К. Феномен личности: мировоззрение, культура, бытие. – К.: Наукова думка, 2001. – 200 с.
3. Нестеренко Г.О. Особистість у нелінійному суспільстві: Монографія. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 140 с.
4. Пазенок В.С. Інформаційне суспільство, культура, особистість // Нова парадигма: Журнал наукових праць. – Випуск 50. – С. 21-36.
5. Ходаківський М. Громадське суспільство як проблема культури // Людина і політика. – 2000. – №1. – С. 10-15.